Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 30 Montgomery St. Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250, (212) 227-5251

РІК LXXXV. Ч. 166. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 8-го СЕРПНЯ 1978 — ЦЕНТІВ 25 CENTS — JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 8, 1978 No. 166. VOL. LXXXV.

ПАПА ПАВЛО VI ПОМЕР НА 80-МУ РОЦІ ЖИТТЯ ПІСЛЯ 15 РОКІВ ПОНТИФІКАТУ

Рим. — Папа Павло VI, 262-ий наслідник св. Петра на пості глави Вселенської Католицької Церкви, помер минулої неділі, 6-го серпня 1978 у своїй літній резиденції Кастель Ґандольфо біля Риму на 80-му році життя та після 15 років понтифікату в найбільш турботливому періоді історії. Смерть наступила після атаки серця, на яке Вселенський Архиєрей хворів уже від деякого часу.

Смерть Папи Павла VI викликала найбільший відгомін у цілому світі, що пояснюється його великою ролею та великими впливами, що їх він мав не тільки в Церкві, але й взагалі в житті народів. Вступивши на папський престіл 21-го червня 1963-го року після короткого, бо заледве 6-річного понтифікату свого попередника, Папи Івана XXIII, якого вважається за „революціонера" з уваги на його сміливі заходи відносно „аджорнаменто" — усучаснення традиційно консервативної Католицької Церкви до великих соціяльних і політичних змін у світі, Папа Павло VI не без успіху намагався поєднати консервативні і ліберальні елементи в очолюваній ним Вселенській Церкві. Зокрема відмічується його заслуги для екоменізму з кінцевою метою поєднання всіх Християнських Церков. До великих змін, що їх перевів Папа Павло VI, належать також зміни в св. Літургії, включно з введенням живих національних мов, замість доцьогочасної латинської мови.

У Кастель Ґандольфо та в Римі гомін дзвонів сповістив про смерть Папи Павла VI, після того, як о. Пієрфранко Паторе, виконуючий обов'язки голови Ватиканської пресової служби, сповістив кореспондентам „з глибоким жалем і зворушенням, що Папа Павло VI помер в год. 2140 ночі 6-го серпня 1978 у Кастель Ґандольфо". Подана година відповідає 9:40 вечора в Римі і 3:40 по полудні в Ню Йорку.

Біля Папи під час його смерти був приявний кардинал Війо, ватиканський секретар стану, який виконуватиме адміністраційну владу у Ватикані до часу вибору нового Папи, що має статися не скоріше, як 15 днів від дня смерти Папи Павла. Нового Папу вибере конкляв-зібрання кардиналів, що його скличе кардинал Війо. Згідно з постановою Папи Павла VI, нового Папу вибиратимуть тільки ті кардинали, які ще не переступили 80-го року життя, а таких є тепер 116. Чотирнадцять теперішніх кардиналів, між ними й Блаженніший Патріярх Помісної Української Католицької Церкви кардинал Йосиф Сліпий, мають уже понад 80 років життя і участи у виборі нового Папи не візьмуть.

Як згадано, смерть Папи Павла VI викликала найширший відгомін у світі. Засоби масової інформації передавали спеціяльні повідомлення — між іншим, на спеціяльних телевізійних передачах, присвячених пам'яті Папи Павла VI з його понтифікату, можна було бачити й Патріярха Йосифа Сліпого — а свій жаль і співчуття з приводу смерти Папи висловили голови поодиноких держав, зокрема президент ЗСА Джіммі Картер. Негайно після повідомлення про смерть Папи Павла VI в багатьох церквах відбулися спеціяльні відправи. У хвилині передачі цієї вістки, час і порядок похоронів Папи Павла VI ще не були встановлені.

ІЄРАРХИ УКЦЕРКВИ В ЗСА І КАНАДІ ЗАПОЧАТКОВУЮТЬ ПРИГОТУВАННЯ ДО ВІДЗНАЧЕННЯ 1000-РІЧЧЯ ХРИЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ

Українська Католицька Ієрархія ЗСА і Канади відбула 27 липня 1978 р. у Вінніпеґу наради для намічення в 1988 р. 1000-річчя Хрищення Руси-України — інформують з Українського Католицького Митрополичого Ординаріяту у Філядельфії та з Української Католицької Дієцезії у Стемфорді.

На початку своїх нарад Владики вислали телеграму до Вселенського Архиєрея св. Отця Папи Павла VI і до Голови Української Помісної Католицької Церкви Блаженнішого Отця Йосифа Сліпого з проханням про їхнє благословення для своєї праці.

У висліді своїх нарад, Владики Вінніпеґської й Філядельфійської Митрополій постановили, щоби:

1. В кожній єпархії обох митрополій діяв, під патронатом місцевого Владики, Єпархіяльний Комітет Відзначення 1000-річчя Хрищення України.

2. Всі Єпархіяльні Ювілейні Комітети кожної митрополії мають оформитись в Міжєпархіяльні Ювілейні Комітети Філядельфійської і Вінніпеґської Митрополій.

3. Оба ці Міжєпархіяльні Ювілейні Комітети обох митрополій будуть діяти, як один Ювілейний Комітет Української Католицької Церкви Північної Америки під проводом Владик цих двох митрополій.

4. Цей спільний Ювілейний Комітет координуватиме свою працю з програмою Ювілейних святкувань цілої Помісної Української Католицької Церкви, як рівнож з програмою всеукраїнського врочистого відзначення великого Ювілею Християнської України.

Точніша програма кожного Єпархіяльного і кожного Міжєпархіяльного Ювілейного Комітету, як рівнож Спільного Ювілейного Комітету Української Помісної Католицької Церкви Північної Америки буде своєчасно проголошувана в українській пресі.

Це повідомлення дано в Вінніпеґу, дня 28 липня, в свято св. Рівноапоостола Князя Володимира Великого, Христителя Руси-України, 1978 році і його підписали Владики: Максим Германюк, Митрополит Вінніпеґський; Йосиф Шмондюк, Митрополит Філядельфійський; Ніль Саварин, Єпарх Едмонтонський; Ізидор Борецький, Єпарх Торонтонський; Андрей Роборецький, Єпарх Саскатунський; Ярослав Ґабро, Єпарх Чікаґський; Василь Лостен, Єпарх Стемфордський; Єронім Химій, Єпарх Вестмінстерський і Дмитрій Ґрещук, Єпископ — помічник Едмонтонський.

Учасники нарад у Вінніпеґу: сидять Владики-митрополити (зліва): Впреосв. Максим Германюк і Впреосв. Йосиф Шмондюк. Стоять (зліва): Преосв. Ніль Саварин, Преосв. Єронім Химій, Преосв. Василь Лостен, Преосв. Андрій Роборецький та Преосв. Ізидор Борецький. Немає на знімці Преосв. Ярослава Ґабра і Преосв. Дмитрія Ґрещука.

В Оттаві відбудеться українсько-канадська конференція

Едмонтон (КІУС). — 15 і 16 вересня ц.р. відбудеться в Оттавському університеті конференція п.з. „Суспільні тенденції серед українських канадців". Це — друга з черги конференція про українців у Канаді загалом, а про стан після Першої світової війни зокрема. Організатор конференції — Канадський Інститут Українських Студій.

Конференція буде міжвідомчим форумом для розглянення статистичних даних праці „A Statistical Compendium on the Ukrainians in Canada, 1891-1977" (Оттава, 1977 р., гектогр.). Редакторами видання є д-р В. Даркович і сен. П. Юзик з Оттави.

На сесіях конференції розглядатимуться з погляду статистики етнічність, економічний стан і урбанізація, суспільні прикмети, асиміляція й ідентичність, історія й політика. Під час бенкету Чарлз Кійлі говоритиме про „Суспільні тенденції серед українських канадців".

Канадський Інститут Українських Студій видасть наукові записки українсько-канадської конференції.

За дальшими довідками й реєстраційними матеріялами треба звертатися на адресу: The Canadian Institute of Ukrainian Studies, 335 Athabasca Hall, The University of Alberta, Edmonton, Alberta, Canada T6G 2E8. Телефон: (403) 432-2972.

Закінчено другий етап праці над українікою в Конґресовій Бібліотеці

Вашінґтон. (Д. К.). — Дня 30-го червня проф. Яр Рудницький закінчив другий етап дослідів над українікою в Конґресовій Бібліотеці. Крім рідкісних видань та рукописного відділу, він прослідив бібліотечні ресурси в ділянках української мови, літератури, історії, географії, книгознавства та бібліографії. Разом з проф. К. Бідою з Оттави він працював над мікрофільмами Синайських рукописів (40) та поробив розшуки в Національному Архіві Америки. Після перерви в часі літніх місяців, коли відбуватиме студійну подорож по европейських країнах, проф. Рудницький повернеться до дальшої праці в Конґресовій Бібліотеці в вересні й жовтні ц. р. Наприкінці треба відмітити, що в своїй праці проф. Рудницький мав видатну допомогу з боку українських співробітників К. Б. — Василя Надраги, Богдана Ясінського й Юрія Добчанського. З-поза бібліотеки консультантами проф. Рудницького були проф. Петро Одарченко й проф. Микола Степаненко в Вашінґтоні.

Марко Геврик згинув в автомобільній катастрофі

В тому часі, як у „Свободі" вже була двотижнева вакаційна перерва, з Вінніпеґу одержано сумну вістку, що в середу, 19-го липня, в автомобільномау зударі, що трапився біля Монтреалю в Канаді, трагічно згинув 21-літній студент св. п. Марко Любомир Геврик, син довголітнього голови Головної Контрольної Комісії УНС і на 29-ій Конвенції в травні ц. р. знову переобраного на головного контролера мґра Івана і пані Стефанії Геврик. Св. п. Марко був в дорозі на відвідини своєї родини в Ню Джерзі і у Філядельфії. Панахиду за спокій душі цього надійного і трагічно померлого юнака відслужив у Вінніпеґу в п'ятницю, 28-го липня о. митрат В. Кушнір в храмі свв. Володимира і Ольги, а похорон відбувся черговото дня з участю Митрополита Максима Германюка. Тлінні останки покійного похоронені на цвинтарі Всіх Святих у Вінніпеґу.

УКРАЇНЦІ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ПРОГРАМІ СВЯТА ОЗЕР В МІННЕСОТІ

Написав д-р Михайло Козак

Міннеаполіс, Мінн. — Одною з гарних прикмет стейту Міннесота є багацтво зелені і тисячі багатих на рибу озер. Це дуже прикрашує цю частину Америки і дає її мешканцям багато нагоди для приємних розваг. Ця краса спонукала місцеве населення щорічно організувати великий фестиваль для прославлення цього великого багацтва природи. Вже десятки років, в другій половині липня, відбувається для цього в Міннеаполісі Свято Озер-Акватеніял Двотижнева програма включає різні мистецькі, спортові і розвагові імпрези та парадні походи, що їм приглядаються тисячі місцевого населення і туристів.

Останніми роками, коли в Америці збільшилося зацікавлення культурними спадщинами, організатори Свята Озер частіше включають в свою програму виступи етнічних груп. Цю нагоду використовують місцеві українці і вже кілька років, залежно від обставин, також включають свої програми в цей широковідомий фестиваль. В 1976 році, з нагоди 200-Річчя ЗСА і 100-Річчя Українського Поселення, українська громада зарепрезентувала себе найкраще. В двогодинному поході вулицями міста, перший раз в історії українського поселення в Міннесоті, відзначався своєю красою український парадний віз.

Також цього року українці виявили себе не менше замітно. Цим разом у великій мірі причинилися до успіху наші сусіди, українці у Вінніпеґу. Заходами уряду Канади приїхала до Міннеаполісу 21-го липня численна делеґація, на чолі з п. Ярославом (Сесіл) Семчишином, директором відділу культури в провінційному уряді Манітоби. Ця група включала шкотську оркестру поліції міста Вінніпеґу, шведських гімнастів, турецьких танцюристок, а також п'ятидесяти членний український танцювальний ансамбль „Орлан", під керівництвом д-ра Тараса Бабуха, та широковідому українську оркестру Теда Комара.

За три дні свого побуту в Міннеаполісі, канадські гості з великим успіхом дали ряд дуже цікавих виступів. Найбільше в їхній програмі вирізнялася українська група. Краса строїв, мелодійна музика і прецизійно виконані народні танці зразу звертали увагу і зацікавлювали глядачів.

В суботу, 21-го липня, вечером, у програмі дводенного фестивалю культурних спадщин в Ніколет парку приглядалися цій групі консул Канади, посадник Вінніпеґу і понад тисячу гостей. Виступ українців присутні нагородили голосними, довготривалими оплесками і вставанням з місць. Я. Семчишин, заповідач програми, з притаманним йому хистом, у великій мірі причинився до успіху всієї канадської репрезентації.

В неділю, 23-го липня, також у цьому парку, відбувся виступ місцевих українців. Одногодинну програму українських танців і співу виконали танцювальний ансамбль „Заграва" парафії св. Константина, під керівництвом Мирона Павлишина, і співочий ансамбль „Акорд" під керівництвом Юрія Луцика. Також тепер молоді танцюристи, імпозантні строї, мелодійні пісні і гарно виконані танці, викликали багато захоплення у присутніх і спричинили бурю оплесків. Програму вміло заповідав і давав до неї цікаві пояснення Роман Козак.

Вечером цього самого дня, також з немалим успіхом, доповнили програму українців танцюристи молодшого ансамблю „Черемош".

Виступ українців Канади і Америки на цьогорічному Святі Озер багато причинився до поширення знання про українську культурну спадщину і здобув багато признання для виконавців програм — нащадків українського народу у вільному світі.

ПРОФ. ЯР. РУДНИЦЬКИЙ ВИЇХАВ ДО ЕВРОПИ

Оттава (ОУПС). — З метою взяти участь у двох міжнародних конгресах та відбути виклади й семінарі в Українському Вільному Університеті (УВУ) в Мюнхені, проф. Яр. Рудницький відлетів 14 липня 1978 з Оттави до Лондону й континентальної Европи. Поворот його до Канади передбачений на кінець серпня ц.р. В Европі він відвідає теж важливіші українські й державні бібліотеки в пошуках за українікою в зв'язку з своєю працею в Конґресовій Бібліотеці.

В Римі закінчено літні курси Українського Католицького Університету

Рим. (М.Л.) — В неділю, 16-го липня ц.р., закінчено тут урочисто IX-ий Літний курс Українського Католицького Університету ім. св. Климентія Папи. Після урочистої соборної Служби Божої у соборі св. Софії, що була відправлена в наміренні студентів і професорів, всі присутні, між ними багато гостей, перейшли до університетської авлі, куди прибув також Блаженніший Патріярх Йосиф — ректор університету, що його всі ентузіястично привітали. Про успішний перебіг цьогорічних курсів звітували віцеректор УКУ о. митрат Іван Музичка й продекан філософічного факультету, одночасно й директор літніх курсів, проф. д-р Богдан Лончина. Святочну промову виголосив о. проф. д-р Іван Гриньох. Від імені студентів Слово подяки Блаженнішому, зарядові університету й професорам сказала Наталка Ковалишин. У своєму слові вона також звернулась до своїх ровесників, закликаючи їх до наполегливої праці та жертвенности для свого народу й Церкви. Після цього Їх Блаженство Патріярх Йосиф подякував за привітання, а також професорам за їхню працю а студентам за їхній труд. Благословенням і освяченням пам'яткових речей закінчено цей акт закриття цьогорічних літніх курсів у Римі. На закінчення всі присутні заспівали Патріярший гимн.

Для інформації подаємо деякі подрібніші відомості про цьогорічні літні курси УКУ. На курсах було записаних 25 студентів, з того 17 студенток і 8 студентів. За своїм походженням учасники були: 19 із ЗСА (більші групи із Чікаґо — 6, з Філядельфії — 5), 5 з Канади, 1 з Европи. Викладачами цього року були професори: Мирослав Антонович — Українська музична культура 17 і18 століть; Константин Біда — Творчість Івана Франка; о. Іван Гриньох — Духовість Східньої Церкви; Мирослав Лабунька — Огляд українських літописів і хронік; Василь Лев — Історія української мови; Богдан Лончина — Рісорджіменто: Змагання Італії за єдність і Початковий курс італійської мови; Марія Овчаренко — Вправи з сучасної української літературної мови. IX-ий літній курс УКУ тривав від 15-го червня до 16-го липня. За цей час зачитано 86 лекцій — менш більш у рівному розподілі годин на всі згадані теми. У програму курсу входили також 4 цілоденні прогулянки до місцевостей, що славні із свого минулого, або з інших причин славляться сьогодні, як туристичні місця. І так, в часі першої прогулянки 19-го червня звиджено славний грецький манастир ЧСВВ Ґрота-Феррата, український манастир Студійон і місцевості — Кастельґандольфо й Фраскаті, що відоме з своїх винниць. В часі другої прогулянки — 24-го червня звиджено кратер Везувія і руїни античного римського міста Помпеї. Третя прогулянка — 1-го липня була до Флоренції з відвідинами славної галерії Уфіції, а четверта — 8-го липня до міст Орвієто і Ассізі. Крім цього, студенти мали подостатком часу, щоб оглянути руїни старого Риму й запізнатись із скарбами мистецтва, що находяться в музеях і церквах міста Риму. 28-го червня професори й студенти взяли участь у спільній, загальній авдієнції у Папи, що було відмічене в офіціозі Ватикану „Ль'Оссерваторе Романо" того дня.

Генерал Григоренко доповідатиме під час Зустрічі Дивізійників

Ґлен Спей, Н. Й. (О. Лий). — З Управи Станиці Братства кол. вояків 1-ої Української Дивізії УНА в Ню Йорку інформують, що головною атракцією цьогорічної традиційної Зустрічі Дивізійників, яка відбудеться заходами нюйоркської Станиці Дивізійників під час вільних днів з нагоди Дня Праці від 2- до 4-го вересня ц. р. на Оселі УБСоюзу „Верховина" у Ґлен Спей, буде гостина і доповідь генерала Петра Григоренка.

ВІДБУЛАСЯ РЕОРГАНІЗАЦІЯ УРЯДУ УНРЕСПУБЛІКИ

Мюнхен. — Бюлетень Українського Інформаційного Бюра з 28-го липня повідомляє:

Дня 1-го липня 1978 р. відбулося в місці осідку Державного Центру УН-Республіки засідання Уряду в присутності Президента і Віцепрезидента та усіх членів Уряду, які перебувають в Европі. На цьому засіданні, поза полагодженням деяких поточних справ, голова Уряду, д-р Т. Леонтій, подався до димісії, що на підставі відповідної статті Тимчасового Закону потягає за собою димісію всього складу Уряду. Д-р Леонтій мотивував свій крок необхідністю реорганізації Уряду з уваги на деякі розходження поміж поодинокими його членами та конечністю гармонійної співпраці всього Уряду, зокрема з уваги на недалеку сесію УНРади та на потребу безперебійного виконування різних політичних завдань у зв'язку з внутрішньою і зовнішньою ситуацією.

Президент М. Лівицький прийняв димісію Уряду і доручив йому дальше виконувати його обов'язки до часу покликання Уряду нового складу, згл. реорганізації. В наступному дні п. Президент, руководячись потребою дії нового Уряду, доручив д-рові Т. Леонтієві його формування. Згідно з Тимчасовим Законом, покликаний до формування Уряду предкладе Президентові внесення на номінацію всіх членів Уряду.

З уваги на конечність порозуміння з деякими особами з-за океану, д-р Леонтій виконав своє дотичне завдання щойно по 4-ох тижнях. На його внесення, п. Президент покликав Уряд в такому складі: д-р Т. Леонтій — голова, мгр А. Мельник — заступник голови, ред. В. Біляїв — заступник голови, д-р В. Федорончук — член Уряду, мгр М. Липовецький — член Уряду, Ст. Букшована — член Уряду, А. Широкостеп — член Уряду, Григорій Ткаченко — член Уряду.

Новоіменований Голова Уряду застеріг за собою право подати внесення на новоіменування ще інших осіб до Уряду, на що Президент, в порозумінні з Віцепрезидентом, погодився. Заступники керівників ресортів ген. Мандзенко-військові справи, інж. П. Лимаренко — внутрішні справи, та К. Луценко — фінансові справи, залишаються на своїх становищах.

Новий Уряд приступив негайно до виконування своїх обов'язків. Зокрема розпочав свою діяльність уповноважений член Уряду в справі скликання сесії УН-Ради, д-р В. Федорончук.

Заприсяженню підлягають лише нові члени Уряду — з уваги на це, що тут ідеться не про покликання цілком нового Уряду, а тільки про його реорганізацію.

У скорому часі має відбутися пленарне засідання Уряду — з участю, в міру можливості, усіх його членів з Европи та з-за океану. На цьому засіданні мають бути схвалені важливі справи у зв'язку з черговою сесією УНРади та будуть обговорені напрямні політики Уряду до часу її відбуття.

Декрет Президента про номінацію нового Уряду датовано 27-го липня 1978 р. — подає Українське Інформаційне Бюро.

Голова Польского Уряду в екзилі відвідав Уряд УНР в екзилі

Мюнхен (УІБ) — Голова Уряду Річипосполитої Польської в екзилі, Лондон, Казімєж Саббат, відвідав 27-го липня ц.р. в супроводі Дружини та панів Осмецкого, Подгурского, Колодзейского і Літвіняка Уряд УНР в Мюнхені.

З українського боку в той час були присутні на зустрічі: Президент Української Народньої Республіки в екзилі Микола Лівицький, голова Уряду УНР, д-р Теофіль Леонтій, заступник голови, мгр Антін Мельник, державний секретар, Григорій Ткаченко.

При каві, присутні обмінялися думками на тему загальної політичної ситуації у світі та заторкнули проблему польсько-українських взаємин.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли, незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає

Передплата: на рік — $30.00, на пів року — $16.00, на 3 місяці — $9.00. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Головна турбота

Дру Мідделтон, журналіст і політичний коментатор, аналітичні статті і коментарі якого дуже часто появляються на сторінках щоденника „Ню Йорк Таймсу", розглядав недавно у цій же газеті справу скорочення військових частин країн Варшавського Пакту і Північно-Атлантійського Оборонного Союзу в Центральній Европі, чим займається безуспішно вже понад п'ять років Віденська конференція, в якій беруть участь представники Східньої Европи і Західньої Европи, а також Совєтський Союз і З'єднані Стейти Америки, які безпосередньо заанґажовані у двох згаданих військових бльоках. Мідделтон каже, що немає не тільки жадних виглядів на підписання договору про скорочення війська, але сама справа дальших Віденських нарад опинилася в небезпеці, бо західні делеґації, познайомившись з черговим совєтським обманом, відмовляються від дальших переговорів на базі, пропонованій раніше Совєтським Союзом, щоб обидві сторони, тобто Варшавський Пакт і НАТО, скоротили свої військові контингенти в Центральній Европі до 700.000 вояків, кажучи, що східній бльок розпоряджає 805.000 вояками , а насправді, згідно з докладними обрахунками західніх військових розвідчих аґенцій і Лондонського Інституту для стратегічних студій, країни Варшавського пакту, включаючи також 31 совєтських дивізій, які стаціонують у Східній Німеччині, Чехо-Словаччині, Мадярщині і Польщі, нараховують 955.000 вояків, тобто 1150.000 більше, як подають офіційні комуністичні статистики.

Зрозумівши совєтську підступність і враховуючи, що ЗСА мусіли б відтягнути свої військові частини і атомові ракети за океан, не згадуючи вже про приховану цифру 150.000 вояків, що створило б значну перевагу для східнього бльоку, Адміністрація президента Картера і велика частина західніх країн-членів НАТО змінили свою настанову до совєтської пропозиції, помимо початкового ентузіязму, викликаного не так совєтською пропозицією, як надією на відхід від рутини і закостенілости, яка не давала жадних надій на полагодження цієї справи, не говорячи вже про конкретне скорочення військових частин.

Тому може ще одною з найкращих пропозицій була пропозиція представника Голляндії, який суґерував припинити на деякий час Віденські наради, щоб дати делеґаціям можливість відбути консультаційні наради зі своїми урядами, бо дальші дискусії вказували на загрозу цілковитого розбиття самої конференції з огляду на те, що багато західніх делеґацій не погоджувались на відтягнення американських частин і ракет, побоюючись американського ізоляціонізму, який, якщо б його застосувати сьогодні, міг би спричинити непередбачені шкоди для НАТО і оборони Західньої Европи взагалі.

Панує загальне переконання, що навіть якщо б дійшло у теперішній ситуації до якогонебудь зговорення, то Адміністрація Картера навряд чи знайшла б велике зрозуміння в Конгресі ЗСА, в якому голоси на цю справу дуже поділені. Не зважаючи на політику детанту, оборонні потреби і можливості мусять мати головну увагу і турботу.

Проф. Іван Головінський проводив міжнародним науковим панелем

(НТШ) — На університеті Стерлінг в Шотляндії відбувся в днях від 26 червня до 1 липня 1978 р. перший Світовий Конгрес Спеціяльної Освіти. В Конгресі взяло участь понад 2,500 науковців, психологів і педагогів, із усіх континентів. В рамках Конгресу відбуто 55 панелів і коло 100 семинарів. Предсідником першого панелю був д-р Іван Головінський, професор психології університету Ратґерс, Ню Джерзі. Співпредсідником панелю був професор Варшавського університету д-р Олександер Гулик. На Конгресі д-р Головінський виголосив доповідь на тему: „Кваліtативні поміри умових здібностей". Іншими доповідачами на цьому панелі були: д-р Рональд Джарман, д-р Тошіяка Гішама і д-р Ґльорія Альзате.

Роман Рахманний

КРИТЕРІЇ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПАТРІОТИЗМУ

Розглядаючись за живим прикладом, який ілюстрував би критерії сучасного українського патріотизму, я натрапив на листа Валерія Марченка до свого дідуся, проф. Михайла Марченка. Того листа п.н. „Нам ніхто не допоможе крім нас самих" надрукувала „Свобода" 11 липня 1978 року на основі тексту, розповсюдженого Пресовою Службою ЗП УГВР.

Міркування того молодого українського політв'язня такі актуально-глибокі, логічно переконливі та достойно державницькі, що моя особиста віра в українську самостійницьку справу зміцнилася. Адже на вид того, що діється в Україні та серед українських еміґрантів і їхніх нащадків, ржа зневіри може підточити навіть найтвердші національні душі!...

Але вистачає одного-однісінького такого листа „з того світу", щоб отрястися з мимовільної короткотривалої зневіри і сказати: „Ось справжній український патріот!... Це не вмерла українська справа!"

Вогник над багном

Виріс він, як той кедр високий на тій „дикій пустелі", в яку — згідно з висловом І. Багряного — Москва перетворила колишню самостійну Україну. На тяжкому особистому досвіді — з книжок, спостережень і власних міркувань — він оформив свій особистий і національний світогляд. З його листа видно, що він загорівся державницьким вогнем і далі, не зважаючи на тюремні муки, палає немов той вогник — дороговказ над небезпечним баговинням совєто-російської системи.

Валерій Марченко твердо стоїть на позиціях української самостійної державности, навіть не називаючи Акту 22 січня 1918 року. Він пише просто: „У час, коли Азія, Латинська Америка визволилися від колоніяльної залежности, коли національна ідея заполонила світ, українці задовольняються гидким ремиганням про неможливість відділення, бо нас, нібито, завоюють або німці або американці, або Бог знає хто ще. І в той же час в Европі преспокійно живе 34 незалежні держави, які не знають, що таке колючий дріт на кордонах".

Самостійну Україну Валерій Марченко розуміє лише, як суцільну об'єднану державу в сенсі Закону 22 січня 1919 року: основні українські землі з їхніми культурними і державотворчими традиціями далі виконують свою ролю у відроджуванні української національної думки. Будьчиє сіяння суперництва чи ворожости між тими частинами України тільки зміцнює російських колонізаторів.

За цю концепцію самостійної соборної України треба всіляко боротися, покладаючися лише на власні сили: „І не мовчазною пасивністю треба йому (російському большевизмові) протиставитися. Нам ніхто не допоможе крім нас самих. Вимога демократичного вирішення усіх проблем — єдина альтернатива для кожного українця-громадянина".

Громадянин України

Однак треба почуватися громадянином української самостійної соборної держави навіть тоді, коли вона існує лише в її законодавчих актах і традиціях збройно-політичної боротьби, а не животіти лише як піддані всеросійської „тюрми народів".

Саме з позицій того ідейного й ідеального українського громадянства політв'язень Валерій Марченко критикує своїх батьків і дідів — фізичних і суспільних. „Ох, ця наша степова флегматичність! Роздумуємо, що робити раніше, що — пізніше, чекаємо на щось — і тратимо, програємо, гинемо!"

Покоління Валерієвого батька і діда сидить на лаві обвинувачених, а сумлінним критиком і звинувачем виступає той, кого вони пробували виховати на мовчазного, слухняного „ґвинтика" — (як вони звалися в часах І. Брюховецького) вірного „московського холопа" без імени і без роду.

Він не приймає, як виправдання їхньої вірної служби Москві, пояснення, що нібито „будуючи нове суспільство... й не вважалося, що воно обернеться у такий кошмар..." Бо вони, ті діди і батьки, що допомагали Леніно-Троцькому і Сталінові окупувати і знищувати Україну, добре знали, що тоді „навколо них творилося зло". І не протиставилися тому лихові.

Коли ж Україну перетворено в без'язику колонію Росії, тоді українці марксисти-ленінці на трупах „дев'яти мільйонів" людей українського роду знайшли собі вигідну доктрину на виправдання свого нікчемного існування: „Дорогий Діду!... Ти навчав студентів з чужих шпарґалок, заспокоював себе тим, що кесарові — кесарове, і що так є споконвіку. Охороняючи мене від життєвих бур, щоб не пробудити в мені почуття помсти, Ти не навчив мене бачити справжнє обличчя КҐБ. А як би мені це придалося! Не від одної помилки це мене охоронило б!"

Пересторога еміґрантам

В усій, тепер дуже багатій, підпільній українській літературі тяжко знайти приблизної сили обвинувачення батькам, дідам, а зокрема інтелектуалістам інтернаціоналістського напрямку, як саме ось те, що його дуже людяно висловив Валерій Марченко у листі до свого діда. А писав він того листа 1975 року в тюрмі на Уралі.

Тим часом в еміґраційному затишку, придбавши чужі безпечні громадянства і пригожі умови для матеріяльного добробуту, інтеліґенти українського роду далі снують павутиння інтернаціоналістських ілюзій, далі емаскулюють українську молодь. Навколо весь світ, усі народи, живуть і діють у націоналістичному світовідчуванні... Воюють за своє окремішнє життя всіма засобами... мстяться за кривди, заподіяні їхньому народові... не гребують ні пропаґандивними, ні дипломатичними, ні науковими, ні релігійними, ні економічними ані збройними засобами...

Тільки в українських головах ще не упорядковані думки, тут далі проповідується „непротивлення злу", далі пропаґують „визнати реальну дійсність", підкоритися „непереможній силі", бо, мовляв, „це — головна течія сучасного людства". Тож і про них говорить Валерій Марченко словами: „Ми нація примітивів!", бо лише примітиви не спроможні зробити висновків із навколишньої дійсности.

Українець 1978 року

Ніхто не знає, як укладеться життєвий шлях Валерія Марченка. Сьогодні йому ледве 30 років!... Випробувань ще буде багато, а ворог зі звіриним обличчям не гребує жодними модерними засобами, якщо хоче дощенту знищити людину. Однак того „Листа до Діда" вистачає нам для того, щоб присвоїти Валерієві Мар-

(Закінчення на ст. 4-ій)

Володимир Мацьків

ПОГЛЯНЬМО У НАШУ МАЙБУТНІСТЬ

Кожна думаюча людина, головно молодша, старається про забезпечення своєї майбутности. Тому укладає різні пляни, докладає усіх своїх сил, щоб їх здійснити та влаштувати своє майбутнє життя згідно з тими плянами. Але не усім вдається зреалізувати усі свої задуми. Часом приходить недуга або якийсь випадок, бувають непередбачені пожежі та інші подібні нещастя, а навіть смерть в родині, не враховуючи війни і т. п.

Хоч майбутність окремої людини закрита і її не всім і не все вдається провести згідно з придуманими плянами, то майбутність окремого народу, чи спільноти, що живе поза рідною землею, зарисовується в нашій уяві куди виразніше.

Тут нам годі говорити про інші народи, чи спільноти, але нашим обов'язком є подумати про майбутність нашої — української спільноти, якій судилося жити в ЗСА та деяких інших країнах. Мусимо зазначити, що роля і завдання нашої спільноти, яка живе на поселеннях у вільному світі, є дуже поважні, головно під сучасну пору, бо її активність та різні передумані акції перестерігають світ перед найбільшим ворогом теперішнього часу, яким є СССР, активізує наші національні справи, дає можливість іншим народам познайомитись з нашою культурою та нашою минувшиною.

Все це дуже потрібне, а то й конечне, але, мимо деяких успіхів, заіснували дані, які насувають дуже тривожні, а то й болючі думки.

Приглядаючись до життя спільноти, головно в останніх роках, бачимо, що наших дітей в школах українознавства, а також в наших парохіяльних школах поважно меншає з кожним роком, кількість мішаних подруж збільшується, щораз менше наших людей передплачує і читає свою рідну пресу та свою книжку, а наша молодь щораз більше послуговується чужою мовою, наші церкви, хоч які вони гарні та коштовні, щораз більше порожніють, відчувається теж брак священиків та вчителів у рідних школах і т. п.

Все це є наявним доказом, що ми, як окрема етнічнонаціональна спільнота, завмираємо.

У зв'язку з тим насуваються прикрі, а то й дуже болючі питання: невже ми належемо до таких нездар, що не потрапимо про це подумати та належно протидіяти впливам „перетоплюючого глечика"? Де ж дівається наш розум і наша воля? Що скажете про нас історія?

Знаємо чейже, що наш нарід переніс в часі своєї історії багато важких і нестерпних подій, як напади татарів і турків, окупацію наших земель Польщею, загарбання нашої батьківщини Москвою, важку та довгу добу панщини і багато інших важких подій.

Мимо важкого насилля з боку поневолювачів, мимо великих жертв та пролитої крови, наш нарід таки втримався і не дав себе зденаціоналізувати. Чому ж тепер, коли живемо у вільному світі, де ніхто нікому не заперечує його національної приналежности, не робить натиску на відречення своєї рідної мови, не забороняє видавати своєї преси та книжок — ми розпливаємося? Де дівається наша свідомістьь та почуття відповідальности перед нашою історією? Невже матеріяльні успіхи та вигідне життя так сильно впливають на наш розум і наші душі, що ми готові відректися та відпекатися своїх батьків, дідів та всіх предків? Таж 4-та Божа заповідь виразно говорить: „Шануй і люби батька свого і матір свою, щоб тобі було добре та щоб ти довго жив на землі". Як відречемось своїх батьків, то і наше життя буде без вартости.

Тому щиро подумаймо про це все та візьмімся до діла. Оживім наші організми, подбаймо, щоб наші школи наповнилися дітьми і молоддю, а наші церкви не світили пусткою. Поробім заходи, щоб всі наші діти, молодші і старші, краще вивчали рідну мову та все нею послуговувалися, подбаймо, щоб наші книжки не лежали по магазинах, але щоб були у кожні нашій хаті та щоб їх читали молодші і старші. Стараймось краще пізнати наше минуле та нашу культуру, але постараймось також поглянути у наше майбутнє, маючи на увазі не тільки свою особисту майбутнійсть, але й майбутність цілої нашої спільноти. Подумаймо: кому передамо наші церкви та подібні здобутки. Знаємо чейже, що наша майбутність буде такою, якими будуть наші діти, а наші діти будуть такими, якими ми їх виховаємо.

Хоч про всі ці прикрі справи важко говорити, то про них говорити треба і то щораз голосніше, щоб переконати усіх тих, які про це не мали змоги чи охоти гідно подумати та доложити своїх рук, щоб не було запізно.

В. Л-ць

КОРИСНА ПРАЦЯ

Українські газети в Австралії „Вільна Думка" і „Українець в Австралії" надрукували широкі звідомлення з перебування на тому континенті колишнього дисидента і довголітнього політичного в'язня совєтських психіятричних заведень, Леоніда Плюща, над яким, як відомо, знущалася совєтська влада за те, що він мав відвагу у страшній совєтській дійсності стати відверто в обороні людських і національних прав в Україні та в цілому СССР. Леонід Плющ побував в Австралії на запрошення австралійської сенатської Комісії для дослідження проблем порушення Гельсінкських угод в Совєтському Союзі і інших комуністичних країнах і в порозумінні з Комітетом прав людини при Союзі Українських Організацій Австралії. Прибувши до Мелборну, де його тепло вітала зорганізована українська громада, Леонід Плющ відразу відлетів до столиці країни Канбери і виступив там, між іншим дуже успішно, зі свідченнями перед сенатською Комісією, яку під теперішню пору очолює лейбористський сенатор із Західньої Австралії Джеймс Вілдон.

Відповідаючи на численні запити членів тієї Комісії, Плющ відзначив, що уряд Совєтського Союзу, який брав участь в Гельсінкській Конференції і партиципував при укладанні угоди, фактично ніколи цього договору не додержувався, а намагання членів Гельсінкських Груп зустрілись в СССР із сильним опором не тільки з боку органів державної безпеки (КҐБ), але також Політбюра і всіх державних установ, які „вогнем і мечем" поборювали й поборюють працю Гельсінкських Груп, порівнюючи її зі „зрадою батьківщини" і „антисовєтською пропагандою" та засуджуючи тих осіб, які активізувалися у цьому русі, на довголітні реченці концтаборів, в'язниць чи психіятричних заведень, контрольованих КҐБ.

Немає сумніву, що своїми свідченнями перед сенатською Комісією і розкриттям комуно-московських злочинів, про які опісля багато писали австралійські газети у пов'язанні з його виступом в сенаті, Леонід Плющ зробив ще одну добру прислугу українській визвольній справі та спричинився до розголосу українського імени на австралійському контененті. А треба відмітити, що виступи Плюща не обмежувались тільки до свідчень перед сенатською Комісією, бо таких свідчень, окремих інтерв'ю з австралійськими кореспондентами, принагідних заміток, зустрічей з українськими громадами було дуже багато і при кожній такій нагоді Плющ, який дуже часто відмовлявся від особистого відпочинку, багато розказував „своїм і чужим" про разючі контрасти між партійно-урядовими пропагандивними базіканнями про будову соціялізму і жахливою дійсністю головними прикметами якої є соціяльна нерівність, відсутність свободи, переслідування і ув'язнювання інакомислячих та безпощадна русифікація поневолених Москвою народів.

Годиться відмітити також під кожним оглядом вдалу зустріч Леоніда Плюща з українськими студентами та середньошкільниками, яким він розповів про свої студентські роки та про народження в нього і багатьох інших молодих українців національної свідомости і про їхнє рішення стати в лави борців за національні і людські права в СССР, помимо великих особистих небезпек і риску. Плющ погоджувався з думкою, що кожна акція російських окупантів в Україні викликає корисну реакцію, викликає протидію молоді, наприклад, демонстративне вживання української мови на вулицях міст тощо.

Треба, очевидно, погодитись з опінією „австралійських українців", які кажуть, що Плющ заслуговує на всебічну нашу піддержку й признання, як дуже активний й успішний борець за людські і національні права поневолених народів, зокрема українського.

о. Володимир Ковалик, ЧСВВ

ВСТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЄПАРХІЇ В АРҐЕНТИНІ

Як подає „Оссерваторе Романо", тижневик в еспанській мові з Ватикану, від 25 червня 1978 р., а також „Вісник Апостольського Екзархату" для українських вірних в Арґентині, Вселенський Архієрей, Папа Павло VI, встановив в Арґентині Українську Єпархію Покрова Пресвятої Богородиці з осідком у столичному місті Арґентини, Буенос-Айресі. Єпархіяльним Єпископом найменував Святіший Отець дотеперішнього Апостольського Екзарха, Преосвященного Владику Кир Андрія Сапеляка, зі Згромадження ОО. Салезіян.

Дещо з історії Української Єпархії в Арґентині

Перші українські родини приїхали до Арґентини із Зах. України 1897 року і майже всі поселилися у провінції Місіонес, у місті Апостолес. Відтак, через кілька літ приїздили наші люди то більшими, то меншими групами. По Першій світовій війні, головно між 1925-1930 роками, знову приїхала більша група. Послідня численна еміґрація прибула до Арґентини по Другій світовій війні, починаючи від 1947 року.

Перші українські католицькі священики не прибули разом з еміґрацією нашою, але багато пізніше. На усильні прохання наших вірних з Місіонес, 1908 року з Бразилії на кількамісячну працю приїхав о. Климентій Бжуховський, ЧСВВ. Відтак приїжджають світські священики: о. Ярослав Карпяк 1909 р.; о. Еміліян Й. Ананевич 1911-1918; о. Іван Сенишин 1911-1926; він дуже багато причинився до організації наших вірних і багато натрудився на церковно-суспільному полі; о. Степан Турчин 1927; о. Степан Вапрович 1927-1935. Ті перші жертвенні священники працюють невтомно у невідрадних кліматично-економічних обставинах, будують перші церкви, каплиці, організують церковні Братства: Братство св. Володимира, Сестрицтво св. Ольги, Братство Серця Ісусового-Апостольство Молитви та перші читальні „Просвіти", перші школи навчання катехизму та українознавства в Місіонес.

Від 1935 року місійно-душпастирську працю над нашими вірними перебирають ОО. Василіяни. До перших належать: о. Януарій Коциловський, о. Мартирій Котович, о. Евстахій Турковид, о. Іпатій Майка, о. Орест Дуб. Вони далі продовжують працю, розпочату їхніми попередниками, її посилюють, розвивають і розтягають на цілу провінцію Місіонес і на Параґвай, де по змозі доїздили. Від 1940 року василіянин, о. Іпатій Майка осідає в Беріссо, пров. Буенос Айрес. Саму столицю короткий час обслуговував о. А. Пилипенко, який перейшов з православ'я, але по кількох літах він назад повернув до православ'я, і Буенос-Айрес зачав обслуговувати о. І. Майка. Він організує Апостольство Молитви і Марійську Дружину в Беріссо, а також перший розпочав прощі наших вірних до чудотворного місця в Люхан.

Посилена організація нашої Церкви і релігійно-культурна праця почалася по Другій світовій війні, коли то до Арґентини приїхали нові сили ОО. Василіян: о. Орест Карплюк, о. Юрій Мельничин, о. Володимир Ковалик, о. Тарсикій Іванишин, о. Ісидор Патрило, о. Йосиф Галабарда, о. Микола Каменецький, а згодом їм до помочі ще доїжджають о. Максим Марків, о. Гліб Кінах, о. Радіон Головацький, о. Йосафат Лабай, о. Панкратій Корчаґін, о. Вендикт Мельник.

Зі світського клеру по 1947 році приїжджають: о. Григорій Скаськів, о. Ярослав Захаріясевич, о. Ярослав Сірко, о. Іван Балук, о. Микола Куницький, о. д-р Василь Винничук, один Салезіянин — о. Степан Чміль і о. Дмитро Поперечний.

По приїзді світські жонаті священики не дістали дозволу душпастирювати в Арґентині, навіть в українських церквах не могли відправляти. Вони відправляли по своїх приватних домах. Щойно по кількох роках, по усильних стараннях Владики Кир Івана Бучка в Римі, арґентинська Єрархія погодилась на душпастирювання жонатого клеру.

Щоб допомогти в душпастирстві та організації наших вірних, Генеральний Заряд ОО. Василіян закупив, при допомозі Американської Провінції, площу з домом при вул. Курапаліґує, 760 в Буенос-Айресі. Частину дому перетворено на каплицю публічну. Вірні зложили датки на розмалювання та устаткування каплиці. Каплицю розмалював п. Володимир Каплун, маляр-мистець, а пізніше ще доповнив образи п. Денисенко. Дня 10 жотня 1948 року кардинал Яків Копелло, примас Арґентини, поблагословив каплицю при масовій участі вірних. До того часу наші Богослужби відправлялися в латинській церкві Сантісімо Сакраменто, в дільниці Ретіро, а короткий час у Колеґії Мізерікордія при вул. Діректоріо.

З днем посвячення першої української публічної каплиці в столиці Арґентини, „Курапаліґує", стає осередком релігійно-культурної праці. Тут не лише відправляються Богослуження в неділі та свята, але звідсіля розїжджаються священики, ОО. Василіяни, з духовою обслугою на різні сторони: Валентін Альсіна, Берналь, Кільмес, Берацатеґі, Гудсон, Сан Андрес, Олівос, Вероніка, Монтевідео (Уруґвай), а Беріссо вже має постійно свого священика і обслугу в каплиці СС. Василіянок, аж поки о. Йосиф Галабарда не збудував власної церкви для наших вірних.

У травні Генеральний Заряд ОО. Василіян творить в Арґентині василіянську Віце-Провінцію, а першим її М-Протоіґуменом назначено о. Володимира Ковалика. Він то з о. Юрієм Мельничином, ЧСВВ, щоб краще комунікуватися з вірними, започаткував видавати релігійно-суспільний місячник „Життя", перше число якого вийшло в лютім 1948 року. По посвяченні каплиці на „Курапаліґує" відбуваються різні конференції, наради, „соборчики" духовенства, організуються церковні товариства: о. В. Ковалик закладає Марійську Дружину Пань і Дівчат, Т-во св. Володимира, а о. Тарсикій Іванишин — Апостольство Молитви. Організується чоловічий хор, що зробив нашій громаді велику пропаґанду серед арґентинських кругів по різних церквах та приміщеннях. Тут за старанням о. В. Ковалика організується Пласт, як окрема одиниця під патронатом св. Архангела Михаїла, група 71 арґентинського католицького Пласту — до злуки з національним арґентинським Пластом не хотіли нас прийняти. Тут є домівка Дивізійників, Літературно-Мистецький Клюб, Студія Театр. Олеся Курбаса, Учительська Педагогічна Громада, суботньо-недільна школа, яка дуже гарно процвітала, тут була катехизація дітвори і молоді та інтернат для хлопців. Науку релігії подавано також у Т-ві „Просвіта" в столиці та „Відродження", а о. Ю. Мельничин, крім релігії, ще подавав українознавство на Валентів Альсіна, а катехитка Наталія Лабяк — на Вілля Мізерія і Берацатеґі.

Щоб обхопити навчанням релігії та українознавства якнайбільший загал нашої дітвори та молоді, ОО. Василіяни організують Вакаційні Оселі в часі вакацій в Есейса, Вероніка, Мар дель Плята. Українознавчі предмети подавали пані: Ліда Туаридзка, Стефа Колодницька, Анна Середяк, Павліна Данчук, п. Сірко, СС. Василіянки та Катехитки. Згодом ОО. Василіянки збудували свою вакаційну оселю в Панта дель Індіо, що її тепер мають пластуни.

Коли жонаті священики дістали дозвіл на душпастирювання, тоді о. Я. Захарієсевич почав відправляти на Вілля Караса, о. Я. Сірко в Рамос Мехія, о. І. Балук в Сан Мартін, Мудро, а о. М. Куницький, крім Розаріо, ще і на Саранді. Згодом о. Ст. Чміль, салізіян, почав відправляти в Рамос Мехія.

Щоб надати більшого розвою релігійному життю та краще об'єднати українське католицьке громадянство в Арґентині, ОО. Василіяни, при допомозі світської інтеліґенції, зорганізували Перший Конгрес Українців Католиків в Арґентині, що відбувся величаво в днях 19-21 жовтня 1952 р. Запрошено Преосв. Кир Ніля Саварина, ЧСВВ, який радо погодився приїхати, щоб лиш покрити йому видатки подорожі. ОО. Василіяни і цю справу полагодили. Тоді саме була голосна справа „Листа Папи Пія XII до народів Росії". О. В. Ковалик, ЧСВВ, написав „протест" проти цього листа у формі Меморандуму, як також представив пекучі справи нашої еміґрації в Арґентині, а головно потребу українського єпископа для нашої Церкви в Арґентині. Меморандум підписала Президія Конгресу, а Преосв. Н. Саварин, ЧСВВ,

(Закінчення на ст. 3-ій)

Йонкерс будує нову українську католицьку церкву

Йонкерс (Л.Ф.) — По кількох літах плянування та поборювання різних труднощів, — будова нової української католицької церкви св. Михаіла у Йонкерсі, Н.Й., стає дійсністю.

За благословенням Митрополита українців католиків в Америці Архиєпископа Йосифа Шмондюка та за дозволом і санкцією Стемфордського Владики Василя Лостена, в четвер, 22 червня ц.р., парох церкви отець шамбелян д-р Василь Федаш та двох мужів довір'я цієї парохії, Василь Чолій та д-р Василь Кіналь, підписали умову з будівельною фірмою Карла Месмера з Ню Йорку і тим започаткували велике діло будови нової церкви. Під час підписання умови були присутні: голова Будівельного Комітету д-р Яр Моцюк, предсідник Церковного Комітету Іван Гомза та члени Будівельного Комітету Михайло Петрик, Дмитро Івасютин та Стефан Фромель. Рівнож свідками були Джерард Вагнер і пані Містер від будівельного підприємства.

Архітектом нової церкви є інженер Теодор Хома, покійні родичі якого були піонерами і засновниками цієї парохії.

Церква буде побудована у північно-західній „резиденціяльній" дільниці міста Йонкерсу на перехресті вулиць Норт Бродвей і Шонард Плейс. Площа величиною 53,000 квадратних стіп куплена в 1972 році простягається 225 стіп вздовж Норт Бродвей та 236 стіп по Шонард Плейс. Вона межує з раніше закупленим домом число 21, де приміщуватиметься парафіяльний уряд. Торжественне благословення площі відбулось в червні 1973 року. Чину благословення довершив Патріярх і Кардинал Української Католицької Церкви Їх Блаженство Йосиф Сліпий разом з (тодішнім) Стемфордським Владикою Йосифом Шмондюком і Торонтонським Владикою Ізидором Борецьким.

Будова нової церкви почалася цього місяця. Кошти будови виноситимуть приблизно 1,400,000 долярів. Нова церква буде восьмикутної форми (октаґонал) на 1500 сидячих місць. Конструкція буде зі сталі, стіни будуть із цементових бльоків викінчені з-зовні ґранітом місцевим „міле скваре" і ясним „ґеорджія". Головний вхід буде з південно-західньої сторони площі, святилище і вівтар будуть зі сходу, як велить церковна традиція. Вхід буде також поміж двома величезними старими деревами, які мабуть пощастить зберегти. Церква матиме одну велику і дві малі бані (копули) з алюмінію, що будуть викінчені модерним технологічним способом, імітуючи золото. Ця „золота" краска бань буде влучним контрастом до чорносірого плоского даху. Велика середня баня творитиме стелю головної нави і буде удекорована багатими мозаїками. Спеціяльні вікна-вітражі прикрашуватимуть нижчу частину бані, як рівнож шість сторін нави. Підлога нави і вестибюлю буде з модерного „терраззо".

У підваллі буде побудована авдиторія (на 500 місць) зі сценою, ґардеробою, кухнею, умивальками, туалетами, та інше.

Огрівальні і охолоджуючі системи для церкви і авдиторії будуть збудовані у відновленому будинку в городі.

Церква св. Михаіла у Йонкерсі це одинока українська католицька церква у повіті Вестчестер.

Заложення парохії датується від 1899 року, коли наші піонери збудували дерев'яну церкву на малій (50 x 100) стіп площі на розі Честнат і Рівервю Плейс, недалеко центру міста при Йонкерс Евеню. В роках 1924-1925 церкву відновлено, поширено і обмуровано цеглою Тоді спровадили з Німеччини і заінсталювали такий запрестольний вітраж св. Михаіла — патрона цієї парафії. Церква має 250 сидячих місць. Біля церкви є побудована школа та дім для сестер. Парафіяльний уряд є під числом 25 Честнат вул. По Другій світовій війні у 1950-их роках багато скитальців прибуло до Йонкерсу і околиці і вступили до парафії. Останніми роками багато родин перенеслися з Бронксу і Ню Йорку та приписались до цієї парафії.

Щоби не затратити зв'язку зі „старою" і „новою" церквою, та щоби продовжувати духа посвяти і прив'язання до своєї церкви, як рівнож із сентиментальних почувань, плянується перенести запрестольний образ-вітраж св. Михаіла, що буде вміщений у святилищі нової церкви.

Іконостас плянується відновити і відмалювати та заінсталювати у новій церкві. Всі три дзвони (що були куплені і вмонтовані у 1924-1925) будуть перенесені, перечищені, відновлені і пристосовані на нову електронічну систему.

Владика Василь Лостен поблагословить наріжний Камінь нового храму на празник св. Михаіла у листопаді цього року.

ВИЯВЛЯЮТЬ ПОДРОБИЦІ ПРОЦЕСУ МАТУСЕВИЧА І МАРИНОВИЧА

Ню Йорк. (Пресова Служба ЗП УГВР). — На Захід продісталися нові подробиці про процес Миколи Матусевича і Мирослава Мариновича, який відбувся 23-30 березня ц. р. (м. Васильків коло Києва). Родину й знайомих підсудних повідомили про процес вже тоді, коли він відбувався — третього дня.

Викликали як свідків обох підсудних, сестру Мариновича, Надію Світличну, Ольгу Гейко, Михайлину Коцюбинську та Олеся Бердника.

Матусевич склав заяву, що він добровільно участи в суді не братиме й відмовився від адвоката. Родина Мариновича взяла для нього адвоката з Західньої України.

Коли Надія Світлична, яку викликали в характері свідка, увійшла на судову залю, аґент КҐБ пояснив Мариновичові її присутність, як доказ, що суд є відкритий. Це використала Світлична і подала каґебістові заяву з вимогою допустити на процес друзів Мариновича і Матусевича. Їм дозволили бути присутніми, але тільки на ранній сесії суду. По полудні на залі була тільки Надія Світлична.

Під час суду, Маринович на різні запити відповідав, що процес є протизаконний і суддя назвав його за це папугою. Це викликало сміх присутньої на залі каґебівської публіки.

Перших два і пів дня суд розглядав т. зв. хуліганство Матусевича: декілька років тому Матусевич був припадково вмішаний у вуличну бійку. Тоді провокаторів тої бійки засудили за хуліганство, але ніхто не обвинувачував у нічому Матусевича. Тепер суд намагався доказати, що ініціятором тої бійки був Матусевич і на свідків покликали учасників тої бійки в Івано-Франківську. Всі „свідки" ствердили, що ініціятором бійки був Матусевич. Та коли прокурор сказав зідентифікувати Матусевича, вони показали на Мариновича. Щойно пізніше, після інструкцій КҐБ, вони зуміли розпізнати Матусевича.

Далі суд розглядав участь Матусевича і Мариновича в Українській Гельсінкській групі, їхню діяльність — писання і розповсюдження документів Групи. Оля Гейко, яку викликали як свідка, не дала ніяких неґативних свідчень проти підсудних. На питання чи вона є членом Гельсінкської групи вона відмовилась відповісти, бо це питання не стосується справи. Тоді суддя звернувся до Мариновича, яка його думка про відповідь Гейко. Маринович, як і на всі інші питання, відповів мовчанкоюя,

Надії Світличній показали на процесі один з документів-рукописів. Світлична ствердила, що це її почерк, але що вона не є автором його, а тільки перекладачем з російської на українську мову. Останнє питання прокурора було, чи вона, Світлична, нічого не навчилася з власного досвіду, щоб не брати участи в такій діяльності. Вона відповіла, що вона особисто навчилася принциповости, чого вона не може сказати ні про прокурора, ні про суддю, ні про свідків.

М. Коцюбинська, Віра Лісова, Олесь Бердник, батьки підсудних та сестра Мариновича, яких перепитували як свідків, не дали ні одного неґативного свідчення. Допитували також, як свідка, десятирічного хлопця, родича Мариновича. Дитина вважає, що Маринович — герой. Прокурор намагався дискредитувати Мариновича в його очах, але без успіху. На запит прокурора, що він думає про таких „злочинців" як Маринович, дитина відповіла, що ці люди не є злочинцями. Тоді прокурор запитався чи Маринович змушував його розмовляти українською мовою. Хлопчина відповів, що він здебільшого розмовляє українською мовою, але також й російською. Єдине на що Маринович звертав йому увагу, це на граматичні помилки, якщо він їх робив.

Перепитували теж дві родички Мариновича — 18-річних дівчат. Їх допитували чи Маринович розповідав їм про Українську Гельсінкську групу, чи він з деким з відвідувачів розмовляв шепотом, або виходив з ними до іншої кімнати. Дівчата відповіли, що таке бувало. Це прокурор використав, як обвинувачення у т. зв. „підривних розмовах".

Під час процесу під будинком суду вистоювали різні дисиденти. Між ними — Микола Горбаль, колишній політв'язень. Горбаля зачепив його колишній слідчий з КҐБ, мовляв, що ти тут робиш, ти вже повинен знати вислід таких процесів.

Микола Матусевич і Мирослав Маринович отримали присуди: 7 років позбавлення волі і 5 років заслання.

ТИЖДЕНЬ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ ВІДЗНАЧЕНО БІЛЯ СТАТУЇ СВОБОДИ

Під час Маніфестації і з нагоди Тижня Поневолених Націй біля Статуї Свободи: Лариса Стенкевіч (Білорусь) читає Проклямацію Тижня Поневолених Націй президентом Картером, біля неї — д-р Валентина Калиник (у білому капелюсі).

Українська група під час Маніфестації з нагоди ТПН біля Статуї Свободи.

Ню Йорк (СВУ) — На острові Свободи, на площу окутаної з боків зеленими листями рясних гілок дерев, на фоні величавої гігантської Статуї Свободи з піднятою до хмар рукою із палаючим смолоскипом, не дивлячись на горячу спеку в неділю 23-го липня 1978 р. по полудні на год. 1:30 почали прибувати представники різних національних етнічних груп зі своїми прапорами, з транспарантами, а частина в розкішних національних одягах.

Кожної півгодини пароплави доставляють на острів сотнями туристів з цілого світу, а між ними того дня американці різних рас спішили на відзначення Тижня Поневолених Націй (ТПН), члени СВУ й прихильники та інших національностей роздавали на пароплавах і на острові листівки, в яких інформовано про значення ТПН, про визволення поневолених народів, про боротьбу за людські і національні права уярмлиних Москвою не-російських народів.

На площі вже закінчується підготовка для відкриття офіційної частини ТПН, прапороносці закріплюють прапори, закріплюють транспаранти й гасла, реєструються представники організацій й гості, президент АВПН д-р Валентина Калиник дає інтерв'ю кореспондентові „Ню Йорк Таймсу" і на черзі кореспондент „Дейлі Нюс" та інші, о год. 2-ій по полудні вона відкриває Віче ТПН, випускниця „Теологічного Семінару Ґардон Конвел" в Гамільтоні (Массечусетс) Оксана Коваль з глибоким почуттям віри в Бога промовила молитву, а Лінда Ларсон (член кобзарського ансамблю) виголосила присягу вірности американському прапорові, всі присутні стояли на струнко під час молитви і присяги.

Д-р Валентина Калиник прочитала головну промову про людські і національні права поневоленим народам (текст цієї промови англійською мовою роздано біля двох тисяч листівкою учасникам ТПН і туристам) а опісля представник від білорусів мгр Лариса Станкевіч, зачитала спеціяльний лист спішно надісланий з Білого Дому, і від президента Джіммі Картера на адресу голови організації АВПН проклямацію ТПН, голова АВПН передала керівництво офіційною частиною д-рові Володимирові Микулі, який уміло виконував обов'язки майстра церемонії на цьому великому Вічі АВПН.

З промовами виступили: представник від губернатора стейту Ню Йорку Волтер Кіцінський який зачитав спеціяльно превезиний ним текст Проклямації за підписом губернатора Кері для участників маніфестації біля Статуї Свободи; генеральний консул Китайської Республіки (Тайван) Ке С. Дан; представник Комітету за Визволення В'єтнаму б. капітан литунства Півд. В'єтнаму — Нгуєн Тай; голова Українського Відділу АБН пані Дарія Степаняк; священник Роджер Фултон, голова новоствореного „Комітету для зміцнення Америки"; від новоствореного Організаційного Комітету російської організації „За Росію без колоній" відомі лідери Ігор Сінявін і Пйотр Волдирєв; голова Комітету Поневолених Націй і представник Німецько-Американського Національного Конгресу Горст Углих; від організації „Молоді Американці за Свободу" Юджін ДелҐаудіо; капітан Рудольф Блаум від „Союзу для відповідальности і моральности"; від ливанських правих християн Мароун Азмар — президент організації „Либаниз Катає".

Крім проклямації губернатора Ню Йорку Кері, надіслали проклямації та залучені листи учасникам ТПН від губернатора Ню Джерзі Брендана Бирна, від губернатора стейту Ню Гамшир Мельдрім Томсона; від конгресменів: Даніела Флада, Едуарда Дервінського, від Лари Макдоналда (Джорджія), який в листі до учасників написав: „...нема іншої важливішої справи у світі в цей момент, як справа Поневолений Націй..."; від голови Ради Національностей Республіканської Партії—Мітчеля Кобілінського і директора Джуліяна Немчика та проклямацію від посадника Ню Йорку Едварда Кача.

Д-р В. Микула представив учасникам заступницю головного Предсідника УНСоюзу пані Марію Душник, представника польського часпоису „Поліш Дейлі Нюс" ред. І. Дубіцкого та інших. На маніфестацію прибули і репрезентували: від азербайджанських організацій — Іскандер Нечеф; від Болгарського Національного Фронту — Лазар Зладков; від Турекстансько-Американської Асоціяції — Султан Манзур; від Грузинського Національного Фронту — Г. Абуладзе; від Білорусько-Американської Асоціяції — Антон Шукслойтс; від естонців — Фредеріке Таннер; від кількох китайських організацій — Джон Ванг; Віцепрезидент АБН на ЗСА — Пітер Бітенус, голова АБН в Ню Йорку Пітер Аузолас (литовець); від Українського Визвольного Фронту активну участь узяв д-р Олександер Соколишин, який прибув на чолі українців з прапором і транспорентами; від членів СВУ з Трентону П. Котелевець з пожертвою 100 долярів на витрати ТПН; від Північного Кавказу — Бей-Булат; були представники кримських татар, словаків, латвійців і інших. Серед численої української групи була письменниця Докія Гуменна, провідний член ОДВУ-Павло Дорожинський з дружиною.

В мистецькій частині д-р В. Микула заповів виступ українських бандуристів Ансамблю школи кобзарського мистецтва в Ню Йорку, які прибули з своїм адміністратором Петром Чорним в чудових національних полтавських строях: Лінда Ларсом, Ліда Чорна, Ярослав Галатин з солісткою Ларисою Магун Гурин, молодою але вже відомою ширше серед українських кіл своїми сольовими виступами. Всі присутні захоплено вітали українських бандуристів й солістку. Китайська танцювальна група Панни Као в національних строях відтанцювала два історичні танки жінок. Шість молодих в'єтнамців через голосник з піднесенням відспівали національний гимн Південного В'єтнаму.

Російський поет з нової еміграції Віктор Урин прочитав захоплено вірш російською мовою, присвячений Анатолієві Щаранському і Миколі Руденкові, прославляючи символічну Статую Свободи.

На закінчення маніфестації д-р Валентина Калиник запросила всіх учасників ключитись в параду віднесення вінка борцям за визволення своїх націй й покласти у стіп Статуї Свободи. З прапорами і транспорентами спільним співом „Боже благослови Америку" закінчився 20-ий Тиждень Поневолених Націй у цій метрополії світу.

***

В пондеілок, 24-го липня, „Дейлі Нюс" і „Ню Йорк Тамс" помістили великих розмірів світлини українських бандуристів на фоні Статуї Свободи з надписами про українських співаків і музик з бандурами.

ВСТАНОВЛЕННЯ...

(Продовження зі стор. 2-ої)

особисто завіз його до Риму і вручив Папі Пієві XII. Конгрес об'єднав наші релігійні Товариства під спільним знаменником: „УКО" — Українське Католицьке Об'єднання, що свого часу відограло важливу ролю в громадському і релігійному житті.

Дня 19 лютого 1950 р. Священа Конгреґація Східніх Церков творить, на доручення Папи Пія XII, в Арґентині Ординаріят для всіх Східніх Обрядів. Відпоручником для Східніх Церков став монс. Тато, а делеґатом для українців о. Йосиф Галабарда, ЧСВВ. Монс. Тато, хоч ревний єпископ, але зі справами Української Церкви і її обряду, законами зовсім не обізнаний, тому о. В. Ковалик знову пише „Протест" до Риму проти такого назначення, прохаючи, щоб дано нашій Церкві єпископа українця. Цей „Протест" підписали ОО. Василіяни, його одну копію вислано до Апост. Нунція в Буенос-Айресі, прохаючи, щоб вислав до Риму, а другу вислано до о. А. Кусси за посередництвом Високопреосв. І. Бучка. Протест мав позитивний успіх, бо 15 жовтня 1961 р. в Римі висвячують о. Андрія Сапеляка, салезіянина, на єпископа, з функціями Апостольського Візитатора для наших вірних в Арґентині. Східня Конгреґація хотіла назначити одного з ОО. Василіян, які найбільше натрудилися в організації нашої Церкви в Арґентині, але Генер. Заряд ОО. Василіян зрезиґнував з оферти в користь ОО. Салезіян, щоб тим робом допомогти Східній Галузці ОО. Салезіян краще розвинутися та поширювати свою працю між українцями. Це публічно сказав Апост. Нунцій в Арґентині, монс. Монцоні в часі бенкету 1968 року.

Генеральний Заряд Чину св. Василія Великого в надії, що вкоротці в Арґентині буде єпископ, доручив о. Йосифові Галабарді, ЧСВВ, — тодішньому М-Протоігуменові, шукати відповідного місця під будову катедри для будучого єпископа. Головний Заряд Василіян навіть допоміг фінансово в купні площі. Отець Й. Галабарда невтомно трудився над будовою катедри, просив допомоги з усіх-усюдів, і до приїзду Владики А. Сапеляка катедра вже була побудована, хоч ще багато бракувало до викінчення.

До приїзду Преосв. Андрія Сапеляка наша Церква в Арґентині була гарно зорганізована і розвивалася. Буенос-Айрес і його провінції мали сталі або періодичні відправи, катехизації, провадились релігійні товариства. Те саме було і в Місіонес. ОО. Василіяни мали вже свою Віце-Провінцію, свій Новіціят, Малу Семінарію з 35 хлопцями та друкарню в Апостолєс. Сестри Василдіянки мали свою Провінцію, Новіціят, Інтернат в Беріссо, Інтернат в Апостолєс, провадили школи та катехизації так в Буенос-Айресі, як і в Місіонес. Катехитки Серця Ісусового були в Буенос-Айресі та Апостолєс і допомагали в душпастирстві. До приїзду Кир Андрія вже були такі церкви чи каплиці: Буенос-Айрес (Курапаліґуе), Беріссо, Сарадні (о. М. Куницький), Монтевідео-Уруґвай (ОО. Василіяни); Апостолєс, Посадас, Азара, Трес, Капонєс, Сан Хозе, Туна, Сан Ізідро, Концепціон, Уніон, Колонія Лієбіґ, Санта Марія, Бельґрано, Пікада Галіціяна, Пікада Сан Хавієр, Аррозьо дель Медіо, Кампінас, Пікада Свека, Л. Алем, Обера, Сан Мартін, Кампо Рамон, Кмпо Вієра, Кампо Ґранде, Арістобуло дель Валлє, Панамбі, Гварані — разом 30 церков чи каплиць. Відправляли ще в латинських церквах: Сієрра Сан Хозе, Фашінал, Сан Карлос, в Кордобі і Розаріо о. Дм. Поперечний, а відтак о. М. Куницький доїздив до Розаріо. До Парагваю доїздили ОО. Василіяни.

Теперішній стан

Новостворена Українська Єпархія нараховує коло 110 тисяч українців католиків, двадцять два священики, одинадцять канонічно ереґованих парохій і 38 церков чи каплиць. Зі світського клеру є три священики, одинадцять ОО. Василіян священиків і один Брат. Вони провадять „Колеґію св. Йосафата", Малу Семінарію (14 хлопців), видають місячник „Життя"; Отців Салезіян є п'ять, два ОО. Францішкани й один Оріоніст.

ОО. Василіяни, за посередництвом Преосв. Діонісія Нярадія, єпископа в Крижевцях, Югославія, спровадили 1939 року СС. Василіянок до помочі в душпастирстві між нашими вірними. Їх сьогодні в Арґентині є 70, мають свій Новіціят в Беріссо, народні школи, одну середню в Посадас. Крім того, з Арґентинської Провінції Сестри працюють в Австралії та Бразилії. В 1952 році ОО. Василіяни спроваджують з Бразилії Качехиток Пресв. Серця Ісусового, які сьогодні працюють у розлогій парафії Обера, Місіонес та Парагваю. У 1964 році Преосв. А. Сапеляк спроваджує з Бразилії СС. Служебниць, які мають Новіціят в Ляважоль (Пров. Буенос-Айрес), Інтернат для Дівчат в Саенс Пеня-Чако та працюють при катедрі і в Хардін Амеміка.

Є надія, що через створення Української Католицької Єпархії в Арґентині релігійно-організаційне життя ще більше пошириться та скріпиться.

Кінець

КРИТЕРІЇ СУЧАСНОГО...

(Закінчення зі стор. 2-ої)

ченкові почесне звання „Українця 1978 року".

Зміст його листа піднімає на вищий рівень політичної думки все те, що досі написано в Україні та поза її межами в російських тюрмах і концтаборах. Є в ньому самостійництво і соборність, є власна концепція українського буття без фальшивого інтернаціоналізму. Є засудження всіх тих, що в ім'я інтернаціоналізму з Матері-України „полатану сорочку" знімати москалям допомагали... І що важливе, зміст того листа переходить кордони „тюрми народів", як пересторога до української еміграції та пригадка її обов'язку: бути речником і носієм ідеї самостійницької української думки у світі.

Світовий Конгрес Вільних Українців окремою резолюцією повинен би схвалити це почесне звання для Валерія Марченка, бо він живий приклад українського самостійництва саме в ювілейному році української державности.

Заповідають Баль Преси

Філядельфія (О. Л-ий). — Як інформують з Управи Спілки Українських Журналістів в Америці та Фінансової Комісії Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, заходами тих двох організацій, як і минулими роками, відбудеться черговий Баль Української Преси в ЗСА, в суботу, 4-го листопада ц. р., у Філядельфії в Авдиторії св. Йосафата на Френкфорді при вулицях Дітман і Діссон. Цей баль не міг відбутися у карнаваловому часі ані у Філядельфії, ані в Ню Йорку з причини перевантаження карнавалового календаря та неспроможности одержати відповідну залю.

Тому, щоб не переривати уже усталеної традиції балів преси, Управи Фінансової Комісії СФУЖО і СУЖА рішили відбути цьогорічний Баль Преси осінню цього року, а саме в суботу, 4-го листопада, знов у Філядельфії. Під час балю окреме жюрі переведе вибір кралі та двох князівен Української Преси в ЗСА на 1978 рік.

Балевий Комітет, до якого входять члени СФУЖО і СУЖА, очолює цього року п-і Христя Кульчицька, яка на попередніх балях преси займалася організацією та переведенням конкурсу вибору кралі і князівен. На аранжера балю запрошено члена Управи СУЖА Юрія Павлічка.

Комітет звертається з проханням до всіх українських часописів, журналів та видань української преси заздалегідь підготовлятися до участи у цьогорічному Балі Преси та зголошувати своїх кандидаток до конкурсу кралі преси на адресу голови Балевого Комітету п-і Христі Кульчицької —тел. (609) 829-4801, — 2216 Lenola Rd., Cinnaminson, N. J., 08077.

Література і мистецтво — на партійній уздечці

Ілюстрацію літературної і мистецької творчости в Україні та її ролю подає передова київської газети „Культура і Життя", п. н. „Комуніст у мистецькому колективі". У передовій наголошено „чудове покликання митця, працівника культури в радянській країні" та представлено образ „героя сьогодення", який є „невід'ємним фактором" позитивної творчости совєтського мистця. Автор цієї передової також звертає увагу на „безумовний обов'язок, який мають партійна організація, а в тому і кожен комуніст, які не можуть стояти осторонь такої справи як розробка творчої перспективи". Ці ж згадані „суспільні чинники" повинні тим самим прийняти „ефективне рішення, проаналізувати склад творчих сил і організувати найдоцільнішу їх розстановку, очолити їх соціялістичне змагання і здійснення контролю за його проведення, вести виховну роботу в колективі". Партійна робота в допомозі мистецтву повинна бути „спрямовуючою і організуючою силою". Автор вважає, що запорукою мистецького впливу є „зросла активність партійної роботи", яка завершується твором в будь-якій ділянці мистецтва. Газета покликається при цьому на приклад, подаючи, що діючий протягом років семінар політнавчання перетворився в „опорну базу політосвіти міському партії, тут зміцнюють свій політичний гарт митці багатьох творчих установ і організацій міста". Це ж саме діється не тільки у Львові, але й на київщині та інших містах, де „активні зусилля комуністів музею українського образотворчого мистецтва сприяли підвищенні ролі цього мистецького закладу в художньому вихованні мас", — пише автор передової в „Культурі і Життя".

З діяльности Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку

„Клопоти літературного критика"

Не дуже вдячна а то й досить клопітлива праця літературного критика оцінювати письменницькі твори в такий спосіб, щоб всі були вдоволені: і автори-творці, що хотіли б отримати високу оцінку їхньої письменницької праці, і читачі, які різно сприймають такі твори, залежно від своїх уподобань, виробленого смаку чи ідейних заложень. Тому й нерідко літературний критик знаходиться в прикрій ситуації, коли пише свою оцінку навіть якнайбільш об'єктивну, знаючи згори що вона не вдоволить ні автора ні читача.

Про такі саме клопоти читав доповідь д-р Лука Луців, постійний рецензент літературних видань в щоденнику „Свобода", в п'ятницю, 26-го травня ц.р. в Літературно-Мистецькім Клюбі в Ню Йорку.

Після привітання доповідача і присутніх гостей головою Клюбу інж. Тарасом Грицаєм, маестро Степан Крижанівський подав коротко життьовий шлях автора, який є дрогобицьким земляком, там покінчив гімназію, а в 1914-му році зголосився добровільцем до Українських Січових Стрільців, обороняючи рідні Карпати перед наступом московсько-царських військ, перейшовши всю воєнну кампанію в тих рядах аж до розпаду Австрії. Після проголошення на Західніх Землях незалежности Української Народної Республіки, весь час був в Галицькій Армії, з якою перейшов усі страхіття „Чотирикутника Смерти". Відбувши річну польску неволю в Тухолі, виїхав до Праги на славістичні студії, закінчуючи їх докторатом. В краю був професором української мови і літератури спершу в рогатинській, опісля в сокальській гімназії, пізніше в учительських семінаріях в Кросні і Самборі, а на еміграції в Німеччині в таборових гімназіях Бамбергу і Байройту.

В ЗСА довгий час працював у редакції щоденника „Свобода" і в тому часі тут вийшли друком його наукові праці про визначних українських письменників і поетів. Відійшовши на добре заслужений відпочинок, не закинув пера а продовжує працю як рецензент нових видань на сторінках „Свободи". На закінчення слова маестро Крижанівський відчитав написану свого часу про глибоку відданість і пошану письменника Миколи Понеділка для автора вечора, як знавця підсовєтської Української літератури, науковця та автора видань про багатьох українських письменників.

Розпочинаючи свою доповідь, д-р Лука Луців навів думки і спостереження письменника, журналіста і літературного критика Івана Франка про літературну критику, далі думки критика Миколи Євшана, як також і теперішних критиків Рахманного і Скорупського, які вважають, що критикою треба зацікавити читача та й самий письменник не почувається добре, коли на його писання немає ніякого критичного відгуку. Праця рецензента доволі виснажуюча і вимагає багато часу, бо не можна, як деякі критики дораджували, перелистувати твір і на тій підставі таки писати критику спираючись лише на провідних думках автора, чи головних персонажах. Не самими рожами заквітчаний життьовий шлях літературного критика. Він дістає листи від авторів і від читачів, а в них різно буває.

Пише автор: „Напишіть в рецензії, що думаєте". Але таким благородним словам вірити не можна, бо кожен з них бажає для себе доброї оцінки. Бувають автори, які посилають свої писання для оцінки, що зовсім не в згоді з теперішньою літературною мовою на що коли рецензент звернув їм увагу, то вони посилаючи чергове писання з такими ж помилками, ще й їх додають. Є такі автори що у „своїх" писаннях багато взяли з чужого подаючи за своє, та коли їм про те сказати — це страшна образа, хоча такі оцінки не поміщується в пресі, а відсилається авторові. Багато наших добрих письменників після рецензії надіслали письма з подяками згадати б пок. Василя Левицького - Скомороха, Гуцуляка, Ганну Черінь, Курпіту, д-ра Пасіку за рецензію його оповідань „Думки і тіло" та інших.

Дуже важко приходиться оцінювати так зв. модерністичну поезію. Читаєш і читаєш — думаєш що воно таке і нічого не виходить; таки годі зрозуміти, що автор мав на думці і що хотів сказати; очевидно в таких поезіях немає ні риму ні ритму, а часто й ніякого сенсу. Ось тут і наболіле місце рецензента, який в таких випадках безрадний, не розуміючи бо як слід твору, не може його оцінювати.

Після короткої перерви маестро Крижанівський прочитав поезії Міри Гармаш, Емми Андрієвської, Зої Когут — як вона задивляється на модерністів, і знову модерністичну поезію Емми Андієвської, що її старалась коментувати і вияснювати Ірина Шумилович-Шуварська сама з поетичного клану, бо ніхто інший не розуміючи того роду творчости коментувати не збирався. На закінчення вечора, д-р Луців додав ще декілька своїх зауваг, а голова Клюбу склав авторові дуже щеру подяку за його труд і цікаву доповідь.

Б.Б.

Величавий концерт у Чікаго

Величавим закінченням Днів Української Спадщини у Чікаго був небуденний концерт в залі театру Авдиторіюм, що відбувся 21-го травня ц. р. Комітетові Святкувань велике признання за відважний крок вивести українське мистецтво на ширшу арену та показати його іншим шарам етнічного населення нашої метрополії. Концерт був великим успіхом української мистецької культури та зробив величезну пропагандивну працю.

Головною мистецькою постаттю того концерту був Павло Плішка — бас, один з найкращих співаків Метрополітальної Опери в Ню Йорку, який вперше в Чікаго співав для української громади. У його мистецькому виконанні ми почули відомі композиції Лисенка як: „Ой, Дніпре мій", а далі арію з опери „Дон Карльос" Верді та „Фіґаро" — Моцарта. Павло Плішка справді обдарований надзвичайною барвою голосу та великою музичною культурою. Прекрасно звучали ті пісні у його інтерпретації з поправною українською вимовою (бож нею не володіє). В оперних аріях відчувалось цілковиту певність у площині музично інтерпретаційній, що виявляло його оперну рутину та знамениту техніку і емісію голосу. Гучні оплески та стоячі овації були виявом признання та захоплення.

Другою мистецькою особистістю того концерту була відома вже в Чікаго, заслужена співачка Ія Мацюк. Її елеґантній та ґраціозній поставі супроводив такий же спів. У її інтерпретації ми почули цікаву арію із опери „Івасик-Телесик" — Фоменка, яка вимагає не тільки голосового матеріялу, але великої техніки та доброго бель канто, що так майстерно використано у тій трудній арії. У пісні Бобикевича — „Гей, тополі мої" замітне було ліричне переливання голосу, що витворило настрій пісні. У виконанні тих двох вокалістів почули ма дует Леонори і Ґвардіяна з опери „Сила призначення" Верді. Хоча дует той має драматичне забарвлення, то в ньому не домінувала сила вокалу, як ефективного засобу, але гармонійне, музичне звучання, оперте на техніці бель канто. Шкода, що співаки не мали нагоди виступити з більшим репертуаром, бо їм це дало б нагоду виявити себе ще краще і вийшло б на користь програми. Годі додати щось нового до мистецьких оцінок співака Плішки. Перед ним велике майбутнє, що його завдячуватиме красивому голосові, музичній культурі та витривалій праці. Пані Ія відома мені ще з Бразилії, а тутешній громаді — довгі роки. Можна б тільки додати, що вона розвинула своє мистецтво до найкращих форм і сьогодні є вже цілком оформленою співачкою. Хотілося б послухати тих співаків в українському дуеті або опері. Фортепіяновий супровід спочивав у руках маестра Бояжіяна, який уміло справлявся із нелегким акомпаньяментом. Він же учитель Плішки та корепетитор у Метрополітальній Опері в Ню Йорку. Китиці квітів подані всім. їм трьом були доказом признання та захоплення.

Живі, свіжі, барвисті і тендітні були танки „Веснянки", танцювального ансамблю ОДУМ із Торонто. Під звуки своєї малої оркестри вони відтворили такі танки: „Привіт Рогівчанка", „Гуцулка", „Київський гопак", „Вечорниці" та „Гопак", який був фінальною сценою концерту та зібрав довгі і рясні оплески. Багато разів конферансьє концерту викликував на сцену мистецького керівника Ансамблю, що в ньому сам квіт молоді — народжений вже в Канаді. Честь їм за це та дяка.

Вкінці зупинимось на чоловічому хорові „Прометей" з Філядельфії, під мистецьким керівництвом М. Длябоги. Хор цей нам не чужий, бож і не так давно бував у нас зі своїм концертом, яким промостив собі дорогу до наших сердець, а своїми частими виступами та осягами заслужив собі на признання найкращого чоловічого хору на американському контенинті. Прозвучали цікаві твори, такі як: „Хор Норманів" Вахнянина, лірична „Ой, пущу я кониченька" Лисенка та нова на хор „Пісня" Гнатишина і йшов „Хор бранців" Лисенка, ще тут не співана „Карпати" Шамо, нова і цікава „Плотогони" Кос-Анатольського та, здається улюблена хору і слухачів „Грай, бандуро, грай" Шамо, якою закінчили свій рейд при допомозі пісень, які звучали свіжо, лірично, бравурно, з чудовими переливами від п'яна до крешендо та прикрашені романтичними голосами своїх солістів. І знову рясні оплески і знову китиці квітів і знову щире захоплення. Великою частиною їхнього успіху була талановита піяністка Дозя Сиґіда, яка прекрасно достроювалась до вимог диригента і творила нерозривну цілість.

Програмою майстерно проводив український юнак Олег Палій, надаючи їй заокруглену цілість. Його спокійний і мелодійний голос, з доброю українською та англійською мовами, гармонійно зливався з цілістю програми, яка не була announced...

Д-р Олена Сидоренко-Квірнбах